



מדינת ישראל

תיק מס' 104555

בפני : כבוד הרשם יוסף זילביגר

בעניין : עזבון המנוח דגני יצחק ז"ל

ובעניין : בקשה לקיום כצוואה בכתב יד של מסמך באינטרנט

המבקש : דגני גד ע"י ב"כ עו"ד לזנובסקי ליפא

החלטה

בקשה שהוגשה ללשכת הרשם לענייני ירושה בה מבוקש לקיים צוואה מסמך בכתב באינטרנט הנושא כותרת, "צוואה".

המבקש מציין בבקשה לצו קיום צוואה כי: "המוריש השאיר צוואה בכתב באינטרנט" (הדגשה במקור).
בקשה זו, מה דינה?

המבקש טוען כי "סעיף 3 של חוק הפרשנות, התשמ"א – 1981, מפרש את המילה "בכתב" – "לרבות בכל דרך אחרת של הצגת אותיות, ספרות או סימנים בצורה הנראית לעין או הניתנת לפענוח חזותי."

כך שהאמור בס' 19 של חוק הירושה, תשכ"ה – 1965, "בכתב יד" משמעותה "לרבות בכל דרך אחרת", דהיינו, גם על ידי הדפסה במכונת כתיבה, גם על ידי חריטה באבן ו/או בכל דבר אחר, גם על ידי כתיבה במחשב ומשלוח ב"מייל" באינטרנט, ובלבד שבכל צורות ההבעה האמורות המצווה עצמו יבצע אותן".

האם נכון הוא, האם הדין – חוק הירושה - מכיר בטענה כי המסמך שהודפס דרך האינטרנט מהווה צוואה? האם מסמך שהודפס באינטרנט עשוי להיחשב כצוואה בכתב יד?

צוואה היא מסמך הממלא דרישות צורניות מסוימות הקבועות בחוק הירושה ואשר תוכנו הוא הקניית רכוש לאחר המוות.

חוק הירושה קובע ומכיר בארבע צורות של צוואה, וסעיף 18 בחוק הירושה, שכותרת השוליים שלו "צורות הצוואה", מונה אותן: "צוואה נעשית בכתב יד, בעדים, לפני רשות או בעל פה".

המסמך שבפנינו אינו נושא סימנים שנעשה בפני עדים, הוא לא נעשה בפני רשות ואיננו צוואה בעל פה. כך מסכים גם המבקש, עם זאת הוא סבור כי לפנינו "צוואה בכתב יד".

סעיף 19 בחוק הירושה שכותרת השוליים שלו "צוואה בכתב יד" והדן בדרישות הצורניות לצוואה בכתב יד מורה כי: "צוואה בכתב יד תכתב ביד המצווה, תישא תאריך כתוב בידו ותיחתם בידו".

חוק הירושה קובע אילו הם מרכיבי היסוד, שבהיעדרם, לא יוכר המסמך כצוואה. ולעניין צוואה בכתב יד הוא מורה בסעיף 25 (1) בחוק הירושה שכותרת השוליים שלו: "קיום צוואה על אף פגם או חסר בצורתה" ש"התקיימו מרכיבי היסוד בצוואה, ולא היה לבית המשפט ספק כי היא משקפת את רצונו החופשי והאמיתי של המצווה, רשאי הוא, בהחלטה מנומקת, לקימה אם אף נפל פגם בפרט מן הפרטים או בהליך מן ההליכים המפורטים בסעיפים 19, 20, 22 או 23 או בכשרות העדים, או בהעדר פרט מן הפרטים או הליך מן ההליכים כאמור. בסעיף זה "מרכיבי היסוד בצוואה" הם: בצוואה בכתב יד כאמור בסעיף 19 הצוואה כולה כתובה בכתב ידו של המצווה".

יודגש כי חוק הירושה, לעניין צוואה בכתב יד קובע כי מרכיב יסוד – לא כתב אלא – כתב יד.

מציין פרופ' שמואל שילה כי: "הדרישה לכתב יד היא דרישה הרבה יותר חמורה מהדרישה לכתב". (בספרו פירוש לחוק הירושה, תשכ"ה – 1965, כרך א', עמוד 184).

בלשון בני אדם, כמופיע במילון.
"כתב יד":

1. טופס של חיבור (מאמר, שיר, סיפור וכו') הכתוב בידו של המחבר או בידי מעתיק אחר, מערכת העיתון מקבלת כתבי יד שונים להדפסה.
 2. אופן הכתיבה, סגנון כתיבת האותיות. לפלוני כתב יד נאה מאוד. בבית המשפט העיד מומחה לכתב יד". (אברהם אבן שושן, המילון החדש, כרך שני, עמוד 479).
- מסבירים מציעי חוק הירושה כי: "הביטוי 'צוואה בכתב יד' הוא ניסיון ליצור מונח עברי מקביל למונח הלועזי testament olographe (צוואה הולוגרפית)". (הצעת חוק הירושה תשי"ב – 1952, עמ' 69).

בלקסיקון עברי לועזי חדש מאת אלקלעי מצויין כי "הולוגרף מסמך או צוואה כתובים בעצם ידו של המצווה". (עמ' 118).
וכן במילון ספיר – "כתב יד" יצירה כתובה ביד ולא בדפוס (עמ' 404).

נמצא שאין ללמוד לענייננו מסעיף 3 בחוק הפרשנות הדן – לא בכתב יד אלא – בכתב. הביטוי כתב יכול שיכלול כתיבה בעט, בעפרון, במכונת כתיבה, בהדפסה, בחריטה ויתכן גם כתב באינטרנט וגם, כתיבה בכתב יד ועוד.
נמצא שכתב ידו של המצווה הוא רכיב הכרחי ויסודי – בלעדיו אין צוואה בכתב יד.

המבקש אינו מבחין בין כתב יד לבין כתב. כך חרף העובדה שחוק הירושה עושה אבחנה מפורשת לכך. לעניין צוואה בכתב יד – נושא סעיף 19 בחוק הירושה – הכוונה היא פשוטו כמשמעו לכתב ידו של המצווה. כך בשונה מהמונח בכתב, המופיע בצוואה בעדים. סעיף 20 לחוק הירושה מורה כי: "צוואה בעדים תהיה בכתב...".

אכן מובאים, בפסק דין שניתן בבית המשפט העליון, דברי יושב ראש וועדת חוקה חוק ומשפט בהתייחסו לצוואה בכתב יד: "עצם האפשרות של צוואה בכתב יד, זוהי כבר הקלה. יכולים להיות היסוסים אם צריך בכלל ללכת בדרך זו. לפחות צריכות להיות הגבלות חמורות. וההגבלה העיקרית היא, שהיא צריכה להיכתב כולה ביד המצווה. אם אנו נותנים אפשרות לכתוב את הצוואה גם במכונת כתיבה, יש באמת מקום להפוך אותה לצוואה בעדים. כתב ידו של המצווה בא במקום הוכחה חותכת שזוהי באמת צוואה. אם תהיה הצוואה כתובה במכונת כתיבה, לא תהיה כל הוכחה שהמצווה באמת בדק אותה וידע בדיוק מה כתוב בה". (מתוך דברי הכנסת כמובא בד"נ 40/80 קניג נ' כהן פד"י לו(3) 701).

ברוח דברים אלה קבע בית המשפט המחוזי בבאר שבע כי: "העדר כתב היד אינו העדר של מרכיב מסויים, אלא הוא שולל, כאמור, מלכתחילה, את האופי היסודי או המרכיב המרכזי של צוואה בכתב יד מהמסמך המתיימר להיות כזה... אישור צוואה מודפסת כצוואה בכתב יד, היתה מהווה עקיפה מוחלטת של כל ההוראות בדבר צוואה בעדים ומבטלת את האופי הייחודי ואת התנאי היסודי של כתיבת הצוואה כולה בכתב ידו של המצווה". (בש"א 1574/90 בתיק עז' (מחוזי ב"ש) 448/90 שולשטיין נ' מרקוביץ, פורסם בפס"מ תשנ"ב (2) 143).

בזמנו – עת נכתבו הדברים הנ"ל לא היה ידוע, עדיין, האינטרנט, ודובר במכונת כתיבה ככלי כתיבה – דהיינו, הדפסה ולא כתיבה בכתב יד. ההלכה דומה וזהה לעניין – כלי הכתיבה בימנו – לאינטרנט.

כלומר לפנינו מסמך שאינו כתוב בכתב יד, לפיכך אפילו תוכנו צוואה, אינו ממלא אחר הדרישות הצורניות, שאילו מולאו, ולפי תוכן המסמך, היו מקנות לו תוקף של צוואה,

אין בפנינו צוואה תקיפה מבחינת צורתה.

אמנם המסמך נושא כותרת "צוואה" אך אין די בכך כי: "עצם העובדה, שבנוסח המודפס נכתב שזו צוואה בכתב יד אינה יכולה להפוך מסמך מודפס למסמך בכתב יד" (בש"א 1574/90 שולשטיין נ' מרקוביץ תיק עז' ב"ש 448/90). וודאי כך גם בענייננו.

ראוי גם לציין שבראש המסמך בחלק העליון שלו כחלק חיצוני להמשך הנושא כותרת "צוואה" מופיע: "חן אמר לי שאכתוב טיוטת צוואה ואתה תעשה מה שצריך, אני מודה לך מראש.. איציק".

לפיכך האמור במסמך הנושא כותרת צוואה, שיתכן ומביע את רצונו של הכותב אינו בבחינת צוואה, אלא טיוטא בלבד, כך מבחינתו של הכותב עצמו שלא ראה במסמך עצמו כמסמך הצוואה שלו. לא ניתן לייחס לו, לאחר מותו, כוונה אחרת.

הדין מחייב להימנע מלאשר כצוואה מסמך שאינו ממלא אחר הדרישות הצורניות, וודאי היסודיות, אפילו נראה כי הוא משקף את רצונו האחרון של המצווה (ראו דיון נוסף 40/80 קניג נ' כהן – שחרף העובדות שגילו כי המסמך משקף את רצונה של הכותבת לא קוים כצוואה בשל פגמים צורניים).

לפיכך אין מנוס מדחיית הבקשה.

המזכירות תשלח העתק ההחלטה לעו"ד לזנובסקי ליפא, ב"כ המבקש, מרח' רבי עקיבא 121, בני ברק ולב"כ היועמ"ש באפוח"כ.

ניתן היום: 30/04/2008

כ"ה בניסן תשס"ח

יוסף זילביגר

רשם לענייני ירושה